

HET DIER EN DE DOOD

Elke dag worden in ons land duizenden dieren gedood. Het lijkt iets vanzelfsprekends. Maar dat is het niet, zegt hoogleraar Dier en samenleving Elsbeth Stassen. Dieren doden roept altijd vragen op. Vragen die moeilijk te beantwoorden zijn. Een nieuw boek helpt een handje.

tekst Roelof Kleis foto Dick Middendorp

Samen met haar Utrechtse collega Franck Meijboom stelde Stassen een boek samen over de morele aspecten van het doden van dieren. *The end of animal life: a start for ethical debate* heet het boek dat binnenkort verschijnt. Het gaat over de verscheidenheid aan inzichten die mensen hebben over dieren, dierenwelzijn en het doden van dieren. *Resource* sprak met Stassen.

In de inleiding van het boek zegt u dat er geen standaardvisie is op de morele status van dieren. Wat bedoelt u daarmee?

‘Mensen kijken heel verschillend naar dieren. De meeste mensen vinden dat de mens boven het dier staat, omdat wij zelfbewustzijn hebben en dieren niet. Maar er is ook een vrij grote groep die vindt dat dieren – in ieder geval de gewervelde – gelijkwaardig zijn aan mensen, omdat ze pijn en plezier kunnen ervaren en onderdeel uitmaken van ons ecosysteem. Bovendien zijn er ook dieren die een bepaalde mate van zelfbewustzijn hebben. Het is niet zwart-wit; mensen hebben vaak niet één beeld van dieren. Daar komt bij dat de samenleving dynamisch is. De positie van het dier verschuift voortdurend. De status van het dier is de laatste veertig jaar enorm veranderd. Het gezelschapsdier werd veel belangrijker. Het productiedier werd in toenemende mate ook hobbydier. En daar hebben mensen een heel andere band mee. Het denken van mensen over dieren is daardoor veranderd.’

U zegt dat dieren onderdeel zijn van onze morele gemeenschap. Wat betekent dat?

‘We hebben in Nederland een algemeen gevoelde morele manier van denken over hoe je moet omgaan met dieren. Bij wet is afgesproken dat het ertoe doet hoe we met onze dieren omgaan. Het dier is er niet alleen maar ten nut van de mens. Het dier heeft een eigen waarde, een intrinsieke

waarde die los staat van de waarde die het voor de mens heeft.’

Bij die intrinsieke waarde hoort ook levensduur. Toch leven productiedieren maar erg kort. Is dat een moreel probleem?

‘Ja. Levensduur wordt in dit boek als een moreel relevant onderdeel van dierenwelzijn beschreven. Het is belangrijk dat we erkennen dat dierenwelzijn meer is dan gezondheid en het biologisch functioneren. Voor dierenwelzijn is ook het natuurlijk gedrag van het dier belangrijk, het soortspecifieke gedrag en hoe het dier zijn leven ervaart. Dat bredere concept omsluit ook de levensduur. Dieren kunnen potentieel veel langer leven dan hun productieleeftijd.’

‘De levensduur van onze productiedieren kan en mag best langer’

Wat betekent dat voor de vee-industrie?

‘Als je alle argumenten op een rij zet, kom je tot de conclusie dat in het huidige tijdsbestek, in onze huidige visie op wat dieren zijn, wat ze voor ons betekenen en hoe we ermee om moeten gaan, levensduur ertoe doet. Dat levensduur een relevant moreel argument is. Levensduur zal een steeds belangrijker rol spelen in de afwegingen bij een veehouderijsysteem.’

Valt een langere levensduur wel te rijmen met intensieve veehouderij?

‘De levensduur van onze productiedieren kan en mag best langer. Maar dan moet de sector wel andere keuzes maken. Je ziet dat de melkveehouderij reageert op die discussie. Bij de selectie van stieren is in de selectiecriteria levensduur al een aantal jaren meegenomen. Met dit boek beogen we dat

mensen gaan nadenken over het doden van dieren. Er wordt in ons land heel utilistisch geredeneerd over productiedieren. Er staan heel veel jonge dieren te wachten, dus worden oudere dieren afgevoerd. Maar je kunt misschien ook je fokbeleid anders inrichten. Als levensduur een integraal onderdeel van dierenwelzijn is, verwacht en hoop ik dat er meer ingezet gaat worden op preventieve maatregelen om ziektes en gebreken te voorkomen.'

Wat betekent het begrip levensduur voor gezelschapsdieren?

'Dat is een heel interessant onderwerp. De Wet dieren beschrijft door wie en hoe landbouwhuisdieren mogen worden gedood. De wet zegt veel minder over gezelschapsdieren. Gek genoeg mag de houder van een gezelschapsdier in de meeste gevallen zijn eigen dier doden. Dat staat niet expliciet in de wet, maar wel impliciet. Mits het doden uiteraard zo snel mogelijk, zo pijnloos mogelijk en zoveel mogelijk zonder stress gebeurt. Gezelschapsdieren onttrekken zich voor een belangrijk deel aan het zicht.'

Laten wij onze huisdieren juist niet te lang leven?

'Ze leven soms te lang en soms te kort. Ernstig zieke gezelschapsdieren, waar de eigenaren zo'n emotionele band mee hebben dat ze er geen afscheid van kunnen nemen, leven vaak te lang. Daar staat tegenover dat veel gezelschapsdieren vroegtijdig worden gedood. Denk aan honden

of katten die overlast veroorzaken, ongewenst gedrag vertonen of niet meer aan het ideaalbeeld voldoen. Stel je de volgende casus voor. Iemand in de bijstand heeft een labrador van anderhalf jaar oud met een gebroken poot. Behandeling door de dierenarts kost 250 euro. De eigenaar kan dat niet betalen. Mag de hond worden gedood? Tot onze verbazing zei de helft van het proefpanel dat dat mocht. Waarom is dit moreel wel te verdedigen en is het een probleem als een veehouder die zijn brood moet verdienen een dier ruimt? Over dit soort morele dilemma's en de onderliggende morele overwegingen en theorieën gaat ons boek.

THE END OF ANIMAL LIFE

Het boek *The end of animal life: a start for ethical debate* is een uitgave van Wageningen Academic Publishers. De papieren versie van het boek verschijnt deze maand, het e-boek is al beschikbaar. Aan het boek werkte een groot aantal schrijvers mee uit binnen- en buitenland. Vanuit Wageningen Universiteit waren dat naast hoogleraar Elsbeth Stassen (samensteller) persoonlijk hoogleraar Bart Gremmen en universitair docent Bernice Bovenkerk. Ook twee voormalige promovendi van Stassen, Nina Cohen en Mariëlle Bruijnjs, droegen elk een hoofdstuk bij.